

Toekomstig KLM

PARTIJPROGRAMMA 2022-2026

GEACTUALISEERD OP 30-07-2023 DOOR MARTEN KRIKKEN

Volkspartij voor alle burgers van Loon op Zand

Toekomstig KLM stelt een betaalbare gemeente met goede service centraal. Onze partij is niet 'links' en niet 'rechts'. *Wij zijn er voor iedereen.* Wij willen samenwerken met burgers, ondernemers, kennisinstellingen en verenigingen. Uiteindelijk met als ultieme doel om onze gemeente vitaler en toekomstbestendiger te maken.

Een heldere keuze voor de toekomst

Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2026 wil Toekomstig KLM samen met betrokken burgers en ondernemers inzichtelijk hebben gemaakt hoe onze gemeente het beste kan (door-)ontwikkelen in het belang van ons allen. Onze kernboodschap: de gemeente moet voor u betaalbaar zijn en goede service leveren.

Duidelijkheid over de bestuurlijke toekomst

De gemeente Loon op Zand zit in zwaar weer. De belastingdruk is hoog, terwijl de gemeente weinig geld over heeft voor nieuw beleid. Er komt veel op ons af en we moeten ons dus afvragen of wij dit allemaal kunnen blijven betalen. Wij willen om deze reden in 2025 een evaluatie uitvoeren, waaruit de veerkracht van onze gemeente blijkt.

Om een evaluatie te kunnen uitvoeren, heb je onderzoeksgegevens nodig. Basis voor de evaluatie vormt het rapport van Berenschot (2021). Daarin wordt duidelijk dat onze gemeente kritisch moet kijken naar het eigen takenpakket en de financiën. De gemeenteraad besloot op 15 juli 2021 om een aantal beleidsvelden te gaan meten. Daaronder echter niet begrepen het meten van nieuwe (nog op te pakken) taken. Daar ligt een behoorlijke uitdaging voor onze gemeente. Immers, als nauwelijks middelen ter vrije beschikking hebt staan, kun je ook niet meten welke werkzaamheden je noodgedwongen niet doet. Daarom moet er naast de meetpunten ook worden gezocht naar analyse mogelijkheden van toekomstige taken. De in 2022 opgerichte raads werkgroep "Bestuurlijke Toekomst" is hiermee aan de gang gegaan. Toekomstig KLM voert hiervan het duo voorzittersrol.

Onze aanpak

Is onze gemeente klaar voor de toekomst? Dat zal nog moeten blijken. In 3 vragen moet de burger en de ondernemer duidelijkheid worden geboden.

- 1) Kan de gemeente Loon op Zand grote projecten (blijvend) uitvoeren?
- 2) Hoe zit het met de bestuurskracht en de bestuurlijke toekomst op de lange termijn? Anders gezegd: zijn wij in staat op eigen kracht kennis en kunde te blijven leveren voor een goede en blijvende dienstverlening ?
- 3) Kan de gemeente ook in de komende 5 jaren (na 2026) een betaalbare dienstverlening leveren aan burgers, ondernemers en andere organisaties?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden is het nodig om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de beschikbare financiële mogelijkheden. Dat is zeker van belang nu bekend is dat de rijksoverheid onze gemeente vanaf 2026 (het zogeheten Ravijnjaar) elk jaar gaat korten. Ingrijpende keuzes zullen nodig zijn nu er steeds minder geld beschikbaar komt voor nieuw beleid. De meerjarenbegroting is nog sluitend, maar zijn aankomende grote opgaven wel voldoende begroot?

Om in de toekomst als gemeente als serieuze gesprekspartner voor de burgers en de ondernemers te kunnen fungeren, moet we in staat zijn om op een gestructureerde wijze te kunnen functioneren. Met het inwerking treden van de Omgevingswet per 1 januari 2024 wordt dat zelfs wettelijk "afgedwongen". Het inhoud geven aan plannen vereist kennis van *projectmatig werken*. Tot op heden heeft onze gemeente daar nog weinig kaas van gegeten. Dat blijkt ook uit rapporten van de Rekenkamercommissie Midden Brabant, die onze gemeentelijke slagkracht in de laatste 10 jaar onderzocht.

Loon op Zand op zoek naar operationele slagkracht

Toekomstig KLM vindt dat Loon op Zand bestuurders nodig heeft met realisatiekracht. Wat hiermee wordt bedoeld ? De gemeente barst van de mooie notities over visies en zienswijzen. Maar het in de praktijk brengen ervan vergt initiatief en durf van onze bestuurders. Een voorbeeld: een burgerinitiatief voor een dorps huis heeft recht op een serieuze gesprekspartner. Daarvan kun je nauwelijks spreken als je na ruim 7 jaren planontwikkeling nog steeds niet in staat bent om te realiseren. Andere voorbeelden betreffen ondernemers, die op de deur kloppen bij de gemeente met het verzoek om hun plannen te (doen) realiseren. Publiek Private Samenwerking (PPS) kent verschillende vormen. Daarvoor moet je als bestuurder wel stappen durven te zetten in de richting van de ondernemer. We spreken over het verankeren van realisatiekracht binnen de gemeente. Onze bestuurders moeten sturen. Onze ambtenaren moeten binnen de (op dit moment) nieuw op te zetten organisatiestructuren zich vooral kunnen richten op het geven van uitvoering aan realisatiekracht. Dat is in het economisch en ruimtelijk werkkterrein nog ver te zoeken.

Als wij als gemeente er niet in slagen om efficiënte uitvoering te geven aan operationele gemeentelijke kerntaken, gaan we bergafwaarts. Is dit een rare uitspraak ? Absoluut niet. Immers iedereen kan ervaren dat de inhuur van externe mensen op vitale posities niet leidt tot het borgen van kennis. En als blijkt dat we vitale ambtelijke posities *niet blijvend* kunnen invullen met eigen mensen, dan moeten we toch daarvoor als gemeenteraad de kop niet in het zand steken, maar juist kritisch analyseren wat dit betekent voor onze gemeente.

In onze aanpak past regelmatig contact met de inwoners van de dorpen. Dat doen wij niet alleen aan de hand van actuele knelpunten, maar kijken we ook naar toekomstige opgaven. Te denken valt bijvoorbeeld aan de aanpak van omvangrijke

ruimtelijke en economische projecten; energietransitie uitdagingen; brede zorgvoorzieningen, mobiliteitsvraagstukken, strategische afstemming met andere overheden in het kader van toenemende verstedelijking in Noord-Brabant, etc.

Daarbij staan we ook voor een open discussie met de inwoners en de andere partijen over de organisatie, dienstverlening, financiële positie en bestuurskracht van de gemeente. We doen zelf onderzoek en overleggen om zicht te krijgen op de vitaliteit en daarmee ook op de toekomst van Loon op Zand.

Bij het evaluatiemoment van 2025 zal Toekomstig KLM in ieder geval onderstaande 7 beleidsthema's betrekken.

1. Toekomstbestendigheid van de gemeente

In de komende jaren zal het aantal maatschappelijke taken dat op het bordje van de gemeente wordt gelegd alleen maar groeien. Dat kost geld en energie. Naast het feit dat de gemeente Loon op Zand door de rijksoverheid jaarlijks – vanaf 2026 - structureel wordt gekort, zullen er enkele tientallen miljoenen benodigd zijn in de komende tien jaar om de maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden.

Omgeslagen naar de financiële vertaling op jaarbasis betekent dat voor een gemeente als Loon op Zand al gauw *een blijvende financiële belasting van 10%* op de jaarbegroting. Op basis van de aankomende begroting met een budget van circa € 70 miljoen, spreken we al gauw over zo'n 7 miljoen op jaarbasis ! Wie gaat dat betalen ? Het gemeentebestuur schuift deze hete aardappel steeds voor zich uit. Maar het rapport Berenschot van 2021 is onverbidlijk: "Niets doen is geen optie".

Juist NU is het van groot belang dat de gemeente Loon op Zand in de komende jaren zicht krijgt op de eigen portemonnee. Dat betekent dat we planmatiger en efficiënter moeten leren omgaan gaat met de beschikbare middelen en mogelijkheden. Niet alleen is het inzicht belangrijk voor de gemeente zelf, maar ook voor onze burgers en bedrijven. Want zonder dat inzicht weet niemand of de kwaliteit van de dienstverlening betaalbaar blijft. Dit stelt de gemeente Loon op Zand voor ingrijpende keuzes, want één ding is zeker: bij ongewijzigd doorgaan is er steeds minder geld beschikbaar voor nieuw beleid.

Een sterke en vitale gemeente is een gemeente, die in staat is zelf haar beleid te bepalen en de opgelegde wettelijke taken te vervullen. In de visie van Toekomstig KLM wordt een sterke gemeente niet bepaald door haar omvang of het aantal inwoners, maar krijgt hij vorm door een bestuur, die een visie heeft, en deze visie omzet in daden (ontwikkelen van realisatiekracht). Als Toekomstig KLM zullen we daar aandacht en middelen voor blijven vragen.

Wat willen we bereiken:

1. Uiterlijk in 2025 becijferen van gemeentelijke wensen en maatschappelijke opgaven;
2. Uiterlijk in het eerste kwartaal 2026 concreet zicht hebben op de vitaliteit en toekomstbestendigheid van de gemeente Loon op Zand;
3. Inzicht verschaffen in de kwaliteit van de dienstverlening. Niet alleen op het moment van de meting, maar juist ook in de jaren daarna;
4. Zonder resultaat geen recht van spreken: daarom willen wij uiterlijk eind 2025, dus vóór de volgende verkiezingen, samen met de burgers en de

raad, een eensluidend beeld hebben over het besluit van onze bestuurlijke toekomst van Loon op Zand. Waarom is dat zo belangrijk? Omdat dan de nieuw gekozen gemeenteraad uitvoering kan geven aan dat besluit. Dat geeft rust en duidelijkheid.

2. Bestuurskracht & Financiën

Om de evaluatie in 2025 op een transparante manier te voeren, is nodig dat de toekomstige kostenstructuur van alle lopende *en toekomstige* investeringsprojecten en maatschappelijke opgaven van de gemeente in beeld komen. Dit met het doel om aan de hand van de opgaven een reëel kostenplaatje te krijgen van de bestuurlijke uitdagingen die de gemeente staat te wachten.

Deze werkwijze stelt Toekomstig KLM in staat om in de gemeenteraad een debat op gang te krijgen om aan de hand van feiten en op die feiten gebaseerde verwachtingen tot uitspraken te komen over de toekomstbestendigheid en bestuurskracht van de gemeente Loon op Zand. Toekomstig KLM streeft op basis van controleerbare feiten naar een voor alle partijen onbetwistbaar financieel model, welke deel uitmaakt van het evaluatiekader in 2025.

3. Betaalbare en goede zorg (Sociaal domein / vrijwilligerswerk & verenigingen)

De Participatiewet (Betaald werk voor iedereen), de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (ondersteuning van zorgvraag) en de Jeugdzorg zijn belangrijke zorgtaken van onze gemeente.

Door de overheveling van deze taken door het Rijk aan gemeenten, is in één klap het huishoudboekje van veel gemeenten behoorlijk vergroot. Inmiddels heeft Loon op Zand deze taken redelijk goed geïmplementeerd, maar zal het nodig zijn de verder uitdijende zorgvraag nauw te blijven bewaken. Ook het rapport Berenschot spreekt over de noodzaak om (financieel) grip te houden op het sociale domein. Naast deze grip verdienen de toenemende vergrijzing en de opkomst van psychosociale klachten van veel burgers/jongeren, welke al dan niet Corona gerelateerd zijn, de (zorg) aandacht van de politiek.

Het vinden van een goede balans tussen het behandelen van de zorgvraag en de daarvoor beschikbare middelen, vraagt om een effectieve manier van werken en efficiënte samenwerkingsverbanden. Speciale aandacht verdient de mantelzorger. Deze steeds groter wordende en daardoor belangrijke groep van zorgverleners mag niet over het hoofd worden gezien in het lokale zorgbeleid. Zij vormen in veel gevallen de kurk waar de zorg op drijft.

Vrijwilligers en verenigingen

De gemeente Loon op Zand heeft een bloeiend verenigingsleven. Dat is belangrijk bezit en dat moeten we koesteren. Voor Toekomstig KLM is het een feit dat een bloeiend verenigingsleven het cement is van de samenleving. Zij zorgen voor

binding. In de loop van de tijd zien we tegelijkertijd ook dat verenigingen 'oude' overheidstaken tot zich hebben genomen. De privatiseringsoperaties van de voetbalverenigingen liggen nog vers in het geheugen. De tanende belangstelling voor het deelnemen van burgers in verenigingsbesturen is een teken aan de wand. Weliswaar ziet Toekomstig KLM dit als een eerste verantwoordelijkheid voor de verenigingen zelf, maar materiële hulp moeten we als gemeente (vooralsnog) niet nalaten als een vereniging om deze reden dreigt uit te vallen.

4. Een levendige, vitale en groene (woon)omgeving

Vanaf 1 januari 2024 wordt de Omgevingswet van kracht. Met deze wet worden taken en bevoegdheden op het gebied van ruimte, natuur en milieu van het Rijk naar de gemeenten overgeheveld. Van Loon op Zand wordt verwacht integraal omgevingsbeleid te voeren en keuzes te maken met en voor de samenleving. Keuzes die niet enkel ruimtelijke gevolgen hebben, maar ook sociale en economische herstructurering kunnen omvatten, waarbij de herstructurering (sloop van bestaande gebouwen) de planvorming met betrekking tot de sociale en economische ontwikkeling van het gebied ook moet ondersteunen. Een actueel voorbeeld, dat de planfase maar niet kan ontstijgen, is de ontwikkeling van De (nieuwe) Wetering in Loon op Zand. Hoewel de functies binnen dit plangebied niet wezenlijk veranderen, staat de exploitatie, en daarmee de economische ontwikkeling, ook ter discussie. De gemeente wordt in de toekomst in staat geacht dit soort initiatieven soepeler en in samenspraak met bewoners en ondernemers projectmatiger te kunnen aansturen. Dat vereist planmatige en projectmatige competenties van projectleiders, maar zeker niet minder ook kennis van economische drijfveren van gesprekspartners.

Door Toekomstig KLM zal de inwerkingtreding van de Omgevingswet volop worden betrokken bij het evaluatie moment in 2025. Toekomstig KLM ziet in deze wet een natuurlijk moment van reflectie om de professionele dialoog tussen de gemeente en haar burgers te evalueren. De gemeente zal meer betrokkenheid aan de dag moeten leggen bij de hulpvragen vanuit de burgers. Het inleven in de hulpvraag vraagt om steeds meer competenties op het gebied van het interdisciplinair benaderen van complexe vraagstukken. De organisatie zal in de zoektocht naar een passend governance model mee moeten groeien, waarbij onder "passend" wordt verstaan het verankeren van vitale kennis en kunde van ons complete dienstverleningspakket.

Goed ontwikkeld inlevingsvermogen van de gemeentelijke bestuurders en projectleiders wordt zichtbaar aan de hand van het vermogen om succesvol verbinding te kunnen maken met initiatieven uit de markt en de gemeentelijke organisatie. Voorbeeld ?

Voor alle burgers is wonen een basis behoefte. Omdat de woonwensen van inwoners de basis vormen van gemeentelijk beleid, is dus ook kennis benodigd van wat de gesprekspartner beweegt. En dat maakt de cirkel rond door als gemeente open te staan voor de inzichten, wensen en behoeften van diezelfde burger.

Loon op Zand zou (nog) meer moeten inzetten op levensloopbestendige wijken, waarin kinderen veilig kunnen opgroeien en burgers kunnen terugvallen op voorzieningen die het ouder worden ondersteunen. Samenwerking met woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars lijkt al voldoende ontwikkeld. Maar het concept van Publiek Private Samenwerking (PPS) is daarin nog behoorlijk

onderbelicht. Vanwege het gebrek aan structurele professionele projectleiderschap aan gemeentelijke zijde, lijken onevenredig meer kosten – zeker meer dan het zogeheten onrendabele deel van de projectontwikkeling - ten deel te vallen aan de gemeente. Dat beeld wordt gestaafd aan de hand van de meerjaren grondexploitatie (grex) plannen van de gemeente. In tijden dat gemeenten ruim geld overhouden aan grex initiatieven, kampt Loon op Zand met tekorten. Dat past niet bij professioneel gesprekspartner zijn.

Ten slotte is het vanzelfsprekend dat bij nieuwbouw alle woningen energieneutraal zijn. Er moet in de lopende raadsperiode een plan worden ontwikkeld hoe Loon op Zand denkt te voldoen aan de beoogde energietransitie maatregelen. De meerjaren verplichtingen die daaruit voortvloeien moeten worden betrokken bij de meerjarenbegroting. Daarvan is medio 2023 nog steeds geen sprake.

5. Onderwijs, Sport & Cultuur

De openbare bibliotheek heeft een blijvende positie nodig in onze gemeente. Niet alleen als informatiepunt, maar ook voor het organiseren en ondersteunen van culturele en educatieve activiteiten. Er is er een onderstroom in de gemeente, die pleit voor verdere digitalisering. In de visie van Toekomstig KLM zorgt dat voor het uithollen van de oorspronkelijke functie van de bibliotheek. Daar zijn wij geen voorstander van, omdat uit landelijk onderzoek blijkt, dat de bibliotheek ook een verzamelplaats is voor mensen om elkaar te ontmoeten of zich even terug te trekken om rustig te overpeinzen en te lezen. Daarmee raken we een aandachtsveld voor cultuur dat vaak onderbelicht blijft in de politiek, maar waardevol is voor de burgers.

Een ander aspect van cultuur betreft kunst in zijn algemeenheid en amateurkunst in het bijzonder. Dit laatste zien wij als een expressie van vrijetijdsbesteding maar vooral in toenemende zin als dagbesteding binnen de zorg. Dit raakt een belangrijke functie van het steeds weer zoeken naar zingeving van het bestaan en moet daarom naar ons oordeel blijvend worden gestimuleerd.

Volledig in de lijn van het Berenschot rapport is Toekomstig KLM ook van mening dat cultuur - in de gedachtegang van behoud van erfgoed en sociale cohesie - bijdraagt aan de leefbaarheid van de eigen omgeving. Om die reden pleit Toekomstig KLM voor behoud van groene wijken in de gemeente en fris basisonderwijs in alle kernen. Dus zeker ook voor het behoud van OBS De Start in De Moer.

Sportbeleid

De Corona pandemie heeft bewezen hoe belangrijk sporten is. Het versterkt het menselijk lichaam en je wordt weerbaarder. Het belang van sporten behoeft geen toelichting. In onze gemeente zien we ook verschillende sportverenigingen. Sportbeleid komt ook terug in accommodatiebeleid. We kunnen trots zijn op De Werft en hopelijk vanaf 2025 ook op De (nieuwe) Wetering. Toekomstig KLM ziet de gemeente hierbij als (facilitaire) kennispartner optreden met betrekking tot de samenwerking tussen verenigingen.

Het ideale sportbeleid dient in de opvatting van Toekomstig KLM ook te raken aan gezondheidsbeleid. Het is een feit dat de samenleving sterk vergrijsd en daardoor meer kwetsbare groepen ontstaan met voor hen specifieke leefstijl aandoeningen en ouderdomsgebreken. Het leggen van verbindingen tussen zorg en sport dient op een verstandige wijze te gebeuren, waarmee Toekomstig KLM vooral bedoelt dat lokale maatregelen in de zorg niet drempelverhogend moeten werken voor de sportbeoefening.

6. Economische ontwikkelingen

Economische ontwikkelingen gaan steeds sneller. Of we het nu willen of niet, maar inmiddels zitten we midden in de zogeheten derde industriële revolutie. Slimme apparaten die data verzamelen en onderling zijn verbonden via internet, maken het mogelijk om de economie en de samenleving efficiënter, zuiniger en duurzamer te laten functioneren. Consumptie, productie, recycling, logistiek; gebruikers en makers van grondstoffen, energie en eindproducten – ze zijn steeds meer verbonden en delen (verrijkte) gegevens via sensoren en software. Veel van deze ontwikkelingen worden bovenlokaal geregisseerd, ofwel als gemeente overkomt het ons. Maar het zou onverstandig zijn om onze ogen te sluiten voor de mogelijkheden van deze nieuwe uitdagingen.

Loon op Zand hoeft zich niet op te werpen als hightech gemeente. Daar hebben we andere regio's voor. De kracht van Loon op Zand – zo hebben we inmiddels als gemeenteraad meermalen vastgesteld - zit in de Leisure. Toekomstig KLM zegt: laat het niet alleen bij deze constatering, maar ga proactief en continue op zoek naar nieuwe initiatieven. Waarom ? Omdat nieuwe structuurversterkende initiatieven leiden tot meer samenhang in de eigen economische structuur, maar ook meer uitstraling (exposure) naar bezoekers. De Efteling is daar het levende voorbeeld van. Zij begrijpen de noodzaak van blijvende vernieuwing en uitbreiding van de attracties.

Hoe doen we dat dan ? Dat doen we niet door een loket te openen om informatie door te schuiven, maar realisatiekracht aan de dag te leggen. Gebruik daarvoor de kennis en kunde van ondernemers. Maak gebruik van de locaties van de kerkdorpen en gebruik de natuurwaarden op een verstandige manier om het economische weefsel van onze gemeente in een logische samenhang te ontwikkelen. De gemeente als facilitator van economische plannen. Kortom meer Publiek Private Samenwerkingen (PPS). Dat leidt tot meer bedrijvigheid en meer werkgelegenheid en dus ook tot meer plaatselijke koopkracht en inkomen. En op termijn ook tot nog meer herkenbaarheid van Loon op Zand als dienstverlenende gemeente. De zienswijze van Toekomstig KLM is om *samen met ondernemers* een meerjarige Leisure visie te ontwikkelen met een concrete stip op de horizon. Betrek bij de operationele werkelijkheid daar de 'Social Return' bij ofwel mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Zo snijdt het mes aan twee kanten.

Wat uit zich dan realisatiekracht ? Door ondernemers te laten inzien dat het menens is bij de gemeente Loon op Zand. Vertrouwen ontstaat door te zeggen wat je doet en doen wat je zegt. Niet alle ondernemers hebben een onverdeeld vertrouwen in de

gemeente. De gemeente realiseert zich dat terdege, maar wat doen we met dat inzicht? Vertrouwen ontstaat door het spreken van dezelfde taal, althans in ieder geval trachten te begrijpen wat er van elkaar wordt verlangd. Dat betekent dat aan de kant van de gemeente realisatiekracht met kennis van de drijfveren van de ondernemers nodig is. Door je oor te luisteren te leggen bij marktpartijen, krijg je inzicht in wat er speelt. De gemeente kan de ondernemer steun bieden door een kansrijk initiatief te ondersteunen met de mogelijkheden die het publiekrechtelijk instrumentarium van de gemeente heeft. Deze werkwijze is voor deze gemeente behoorlijk nieuw, maar zal toch ook bij de invoering van de Omgevingswet gemeengoed moeten worden. De werkwijze omvat een behoorlijke mate van realisatiekracht, omdat zowel publiek al privaat vanuit eenzelfde doelstelling gaan werken. Organisaties als Midpoint Brabant (daar zijn wij al 'aandeelhouder' van) kunnen de gemeente ondersteunen in deze aanpak.

Ten slotte heeft de gemeente de laatste jaren behoorlijk geïnvesteerd in het centrum van Kaatsheuvel. Dat is een mooie opsteker voor onze winkeliers. Ook zij spinnen garen bij een sterk Leisure profiel, omdat de toerist geneigd zal zijn de dorpscentra aan te doen als de aantrekkingskracht daarvoor aanleiding geeft. Het kosteloos parkeren is onderscheidend en heeft magneetwerking op bezoekers. In dat opzicht verdient het Economisch Visie Plan een alomvattend plan te zijn, die door een samenhangende beschouwing versterkende werking krijgt. Loon op Zand heeft er recht op. Wij hebben er allemaal recht op. Een plaatselijke economie die op rolletjes loopt, is als olie die vastgeroeste mechanismen tot nieuw leven brengt

7. Klimaat maatregelen

Het landelijke Klimaatakkoord voorziet erin dat de CO₂ emissie in 2030 moet zijn gehalveerd. Het Klimaatakkoord zit vol met afspraken over duurzaam voedsel, transport, wonen en werken. Gemeenten gaan volgens dit akkoord een centrale rol spelen in de advisering over energievoorziening. Zo moet ook Loon op Zand een regierol gaan invullen bij het aardgasvrij maken van de woningen. Burgers moeten met vragen kunnen aankloppen en eventuele subsidiepotten zullen ingericht moeten worden. Kortom, onze gemeente zal expertise moeten opbouwen en regie moeten nemen. In de meerjarenplanning ziet Toekomstig KLM dit aspect in het geheel nog niet ingevuld. Dat kan alleen maar betekenen dat de rekening wordt vooruitgeschoven.

Enkele vooruitstrevende gemeenten zijn reeds begonnen om hele wijken van het gas af te halen, uiteraard met miljoenen euro's aan subsidie. Ze worden "proefwijken" genoemd, "om ervan te leren". Het Planbureau van de Leefomgeving heeft deze projecten op kosten en doelmatigheid beoordeeld en kan geen enkel project als geslaagd beoordelen. Samen met het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) geeft het bureau aan dat gemeenten de kosten voortdurend te laag inschatten en de opbrengsten te hoog. Voorlopig wordt geraamd dat woonhuizen van het gas af halen gemiddeld per woning 40- 45.000 euro gaat kosten. Welke inwoners van onze gemeente kunnen en/of willen dat gaan betalen? Daar bovenop moet nog een

veelvoud van dat bedrag betaald gaan worden voor het vervangen van het ondergrondse infrastructuur.

Onze buurgemeente Dongen is één van die vooruitstrevende gemeenten, die er achter is gekomen dat er veel geld gemoeid is met deze operatie. In december 2021 heeft de Dongense gemeenteraad een motie aangenomen, welke naar elke gemeente in Nederland is verzonden. Daarin wordt aangegeven dat de rijksoverheid snel duidelijk moet maken hoeveel structurele middelen alle gemeenten krijgen, zodat zij uitvoering kunnen geven aan de warmtevisie.

Toekomstig KLM pleit ervoor om direct na de verkiezingen met planvorming te beginnen. Dit onderwerp leent zich er bij uitstek voor om samen met burgers opgepakt te worden. Het mobiliseren van een werkbare klankbordgroep, die ook een daadwerkelijke taak krijgt op het gebied van adviseren is geen overbodige luxe. Het coördineren van dit onderwerp begint met het inrichten van een herkenbaar (digitaal) loket voor de burger en het intensiveren van de samenwerking met het vertrouwde Energiecollectief Loon op Zand (EcLoZ).

Dit werkdomein zal in de komende 10-15 jaar veel expertiseopbouw bij de gemeente verlangen. Toekomstig KLM pleit ervoor voor dit belangrijke onderwerp bij aanvang eigen professionals aan te trekken en de kennisopbouw van beging af aan te borgen. Naast het beschrijven van waaruit de aanpak in onze gemeente zal bestaan, is het opmaken van een kosten/baten analyse voor Toekomstig KLM essentieel. Die is nodig voor het becijferen van de inzet van de meerjarenplanning waarvan Toekomstig KLM in 2025 een compleet beeld wil overleggen.

O=O=O